

фінансових втрат у випадку настання форс-мажорних обставин. Особливу увагу слід приділити резервуванню даних та створенню цифрових копій критично важливої інформації, що сприяє мінімізації операційних ризиків і збереженню операційної функціональності у випадку втрати доступу до фізичних активів або інфраструктури. Застосування перелічених підходів дозволяє підприємствам адаптуватися до нестабільних умов, зменшувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх загроз та забезпечувати збереження своєї фінансової безпеки. У довгостроковій перспективі ці заходи не лише стабілізують функціонування підприємств, а й сприятимуть відновленню економічної активності в країні.

Отже, фінансова безпека бізнесу в умовах воєнного стану є ключовим фактором для збереження стабільності та життєздатності компаній. Впровадження ефективних стратегій управління ризиками та адаптивних фінансових практик дозволяє мінімізувати негативний вплив внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечуючи стійкість та подальший розвиток бізнесу.

Література

1. Варналій З.С., Бондаренко С.М. Фінансова безпека підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економічний вісник університету*, 2023. № 56. С. 106–113. URL: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56-106-113>.

2. Глушко А.Д., Матяш Т.В., Токаюк Л.О. Обліково-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в сучасних умовах. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 22 жовтня 2020 р. Полтава: ПолтНТУ, 2020. С. 71–72.

3. Варналій З.С., Чеберяко О.В., Микитюк О.П., Бондаренко, С.М. Актуалітети фінансової безпеки суб'єктів підприємництва України в умовах війни та повоєнного часу. *Academy Review*, 2024, 1(60), 123–141. URL: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2024-1-60-9>.

4. Глушко А.Д., Власенко В.А., Чепіжна Е.Б. Методика оцінювання ефективності інвестиційних проектів інструментами MS Excel. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 27 жовт. 2021 р. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. С. 113-114.

5. Онищенко С.В., Глушко А.Д. Регуляторні інструменти підтримки та відновлення національної економіки України. *Академічна й університетська наука: результати та перспективи*: XV Міжнародна науково-практична конференція, 02 грудня 2022 р. Полтава: НУШП, 2022. С. 43–45.

6. Ситник Н.С., Шеремета Л.М. Особливості забезпечення фінансової безпеки бізнесу в умовах воєнного стану. *Фінансовий простір*, 2023, (184), 45–52.

7. Onyshchenko, S., Yanko, A., Hlushko, A., Maslii, O. (2023). Economic cybersecurity of business in Ukraine: strategic directions and implementation mechanism. *Economic and cyber security*. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 30–58. <https://doi.org/10.15587/978-617-7319-98-5.ch2>.

8. Онищенко С., Маслій О., Дрібна А. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. № 6. Том 1. С. 249-258.

9. Глушко А.Д., Маслій О.А. Вплив інформаційної політики на рівень фінансової безпеки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. №46. С. 39-46.

УДК 336:37.016

Худолій Юлія Сергіївна,

кандидат економічних наук, доцент

Бородай Антоніна Віталіївна, Булка Анастасія Михайлівна, студентки

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЯК ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ КРАЇНИ

Підвищення фінансової грамотності населення є важливим елементом економічного розвитку України, адже недостатня обізнаність у фінансових питаннях має негативні наслідки як для особистого добробуту громадян, так і для економічної стабільності країни в цілому. За даними досліджень, лише 11% українців мають високий рівень фінансової грамотності, тоді як 52% досягають лише базового рівня, а 37% залишаються із низьким рівнем обізнаності [1]. Такі показники свідчать про необхідність подальшого розвитку освітніх програм у фінансовій сфері, адже, за даними Національного банку України, 40% населення витрачають більше, ніж заробляють, що збільшує ризик боргової залежності та створює труднощі з управлінням особистими фінансами. За глобальним індексом фінансової грамотності, Україна набрала лише 11,6 балів із можливих 21, що значно нижче середніх показників країн ЄС [2] (табл. 1). Це свідчить про відставання у формуванні фінансових знань серед населення.

Індекс фінансової грамотності: порівняння країн за компонентами

Компонент	Україна, 2021 р. (бал)	Україна, 2018 р. (бал)	Зміна, %	Середнє по країнах порівняння, 2020 р. (бал)	Середнє по країнах порівняння, 2016 р. (бал)	Зміна, %	Середнє по вибірці країн ОЕСР, 2020 р. (бал)	Середнє по вибірці країн ОЕСР, 2016 р.* (бал)	Зміна, %
Знання (із 7)	4,3	4	7,5	4,7	4,5	4,4	4,7	4,7	0,0
Поведінка (із 9)	5,5	5,2	5,8	5,1	4,8	6,3	5,4	5,2	3,8
Ставлення (із 5)	2,5	2,4	4,2	2,9	3	-3,3	2,9	3,1	-6,5
Загальний бал із фінансової грамотності (із 21)	12,3	11,6	6,0	12,7	12,4	2,4	13	13	0,0
Загальний індекс із фінансової грамотності (у відсотках)	58%	55%	5,5	60%	59%	1,7	62%	62%	0,0

Джерело: [3].

Проте останніми роками було запроваджено декілька важливих ініціатив для поліпшення ситуації. Зокрема, з 2022 року Міністерство освіти і науки України запровадило курс «Фінансова грамотність» у понад 200 школах, надаючи базові знання з управління фінансами та планування особистого бюджету. Цей курс розроблений із урахуванням рекомендацій міжнародних організацій і спрямований на підвищення фінансової культури серед молоді, що є важливим кроком у довгостроковій перспективі.

Фінансові інституції відіграють важливу роль у підвищенні фінансової грамотності. Національний банк України (НБУ) реалізує освітні проекти спільно з міжнародними партнерами, такими як USAID та Міжнародна фінансова корпорація (IFC) [3]. Банки, зокрема «ПриватБанк», активно запускають освітні онлайн-курси, вебінари, семінари для своїх клієнтів, підвищуючи рівень знань серед населення щодо бюджетування, заощаджень, інвестування та інших фінансових аспектів. Такі ініціативи сприяють підвищенню довіри до фінансової системи та стимулюють розвиток економічно обґрунтованої поведінки серед громадян [2].

Системне підвищення фінансової грамотності має значний економічний вплив: це сприяє зниженню боргової залежності, збільшує здатність населення розуміти та використовувати фінансові продукти, а також сприяє розвитку малого бізнесу та підвищенню економічної активності. За даними ОЕСД, фінансово обізнане населення більш ефективно управляє своїми доходами, має вищі показники заощаджень і може спрямовувати ресурси на інвестиції, що знижує вразливість економіки до зовнішніх факторів [3].

Основними методами підвищення фінансової грамотності є інтеграція фінансової освіти у навчальні програми шкіл та університетів, проведення масових інформаційних кампаній, семінарів і тренінгів, а також використання цифрових технологій – таких як мобільні додатки та онлайн-курси – для навчання. Крім того, серед переваг підвищення фінансової грамотності є формування культури заощадження, відповідальне споживання та довгострокове планування фінансового добробуту. Це створює основи для економічної стабільності країни й сприяє формуванню фінансово відповідального суспільства.

Водночас існують і виклики: недостатнє фінансування програм, а також обмежений доступ до навчальних матеріалів для населення у сільських та віддалених регіонах ускладнюють рівний доступ до фінансової освіти. Тим не менш, фінансова грамотність є важливим аспектом економічного розвитку, що здатен забезпечити стабільне майбутнє як для громадян, так і для країни в цілому [4].

Таким чином, підвищення фінансової грамотності населення є важливим завданням, яке потребує активної участі держави, фінансових установ та освітніх закладів. Освітні програми, тренінги та цифрові ресурси є ефективними інструментами для досягнення цієї мети.

Література

1. Національний банк України. (2021). «Фінансова грамотність українців: опитування та результати». URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/za-ostanni-tri-roki-riven-finansovoyi-gramotnist-ukrayintiv-polipshivsya-rezultati-doslidjennya>.
2. «В Україні зріс індекс фінансової грамотності населення – НБУ». Мінфін. 26 листопада 2021. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2021/11/26/76138703/>.
3. Національний банк України. Дослідження фінансової грамотності, інклюзії та добробуту: звіт за 2021 рік. URL: <https://bank.gov.ua>.
4. ЛІГА.net. (2021). «Українці підвищили рівень фінансової грамотності за останні три роки – дослідження». URL: <https://finance.liga.net>.
5. ICG. (2021). «Підсумки 2021: Леся Войтицька з НБУ розповіла про фінансову грамотність». URL: <https://www.icg.biz.ua/pidsumki-2021-lesya-vojtitska-z-nbu-rozpovila-pro-finansovu-gramotnist/>.

6. Худолій Ю.С., Користова В.С. Фінансово-економічна безпека підприємств в процесі адаптації до викликів цифрового середовища. *Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій*: матеріали II Міжнародної наук.-практ. Інтернет-конф., 06 черв. 2024 р. Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. С. 168–170.

УДК 336.22

Глушко Аліна Дмитрівна,
кандидат економічних наук, доцент
Гайдамашко Марія Сергіївна, студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ВПЛИВ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Податкові надходження є невід’ємною складовою фінансової забезпеченості держави [1], особливо в умовах повномасштабного вторгнення. Для України стабільні податкові надходження є критично важливими для підтримки оборонних зусиль, надання гуманітарної допомоги та забезпечення процесу післявоєнного відновлення. Повномасштабна війна стала переконливим доказом того, що принцип гнучкості податкової політики є необхідною умовою для збереження економічної активності та соціальної стабільності держави в умовах воєнного стану.

Згідно Бюджетного кодексу України основними складовими доходів державного бюджету є податкові, неподаткові та інші надходження передбачені відповідно до законодавства України [2]. Структурна динаміка доходів державного бюджету України представлена в таблиці 1.

Таблиця 1. Доходи державного бюджету України за 2022 – 01.10.2024 роки

Показник	2022	2023	01.10.2024
Податкові надходження	949764,4	1203544,1	1201339,3
Неподаткові надходження	346327,7	991601,7	676009,2
Доходи від операцій з капіталом	611	100,3	112,8
Кошти від закордонних країн і міжнародних організацій	481090,7	433404,5	272561,3
Цільові фонди	136,2	432,1	435,7
Офіційні трансферти	9465,6	42915,3	18693,1
Усього	1787395,6	2671998	2169151,2

Джерело: складено авторами за [3].

Згідно з наданими даними, загальний обсяг доходів державного бюджету демонструє стійку тенденцію до зростання протягом аналізованого періоду. Це свідчить про загальну стабільність фінансової системи держави, незважаючи на складні умови. Цей вид доходу є основним джерелом фінансування бюджету. Спостерігається стабільне зростання податкових надходжень протягом усього періоду. У 2022 році спостерігається невелике зниження податкових надходжень порівняно з попереднім роком. Це може бути пов’язано з різними факторами, такими як економічні наслідки пандемії COVID-19, а також повномасштабне вторгнення росії, внаслідок якого були застосовані деякі зміни у оподаткуванні. У 2023 році спостерігається відновлення тенденції до зростання податкових надходжень, що свідчить про відновлення економічної активності після спаду. Структура податкових надходжень до державного бюджету України у 2023 році представлена на рисунку 1.

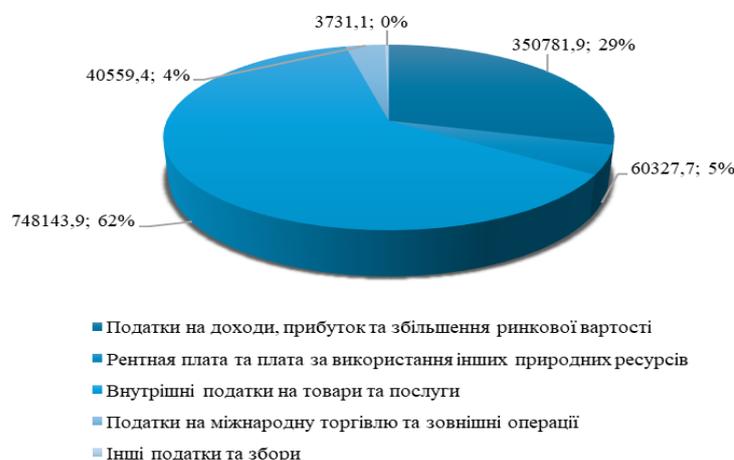

Рис. 1. Структура податкових надходжень за 2023 рік

Джерело: побудовано авторами за [3].